

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

III. ÅRG.

STOCKHOLM, 1 OKTOBER 1914.

Nr 19.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad

Redaktör: ESTER BRISMAN.

Träffas onsdag och lördag kl. 1/3—1/4.

Redaktion och Expedition: 6 Lästmakaregatan I
Expeditionen öppen vardagar kl. 1—4.
Rikstel. Norr 600. Allm. tel. 147 29.
Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.

Prenumeration genom posten:

Pris för 1914 1 krona. Lösnummer 5 öre.

För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av 1 kr. 75 öre i postanvisning till tidningens expedition.

Annonpris: 15 öre per millimeterhöjd, större annonser och årsannonser rabatt.

Annonssavdeln.: Rikstel. 456. Allm. tel. 456.
9 f. m.—7 e. m.

Kvinnornas neutralitetsvilja.

I den jättestrid som nu pågår ute i Europa, har svenska staten förklarat, att det är dess avsikt att vara orubbligt neutral. I uppgörelsen mellan stormakterna har Sverige intet positivt intresse att bevaka; dess uppgift är endast att skydda sitt oberoende, och detta sker verksammast genom att ej på något sätt frambesvärja ett angrepp från vilket håll det vara må. Sverige får ej uppträda fiendligt mot någon av de krigförande; och de fredens tjänster, som det kan erbjuda dem — ty även under krig härskar freden och det fredliga livet — måste skänkas opartiskt åt alla. Det var ett rent spontant utslag av vår neutralitetsvilja, då vi kunde hjälpa och stödja flyktingarna från de krigförande staterna, ryssar kommande från Tyskland, tyskar kommande från Ryssland. Det är ett uttryck för samma neutralitetsvilja, när Sverige i stor utsträckning kan tjänstgöra som förmedlare av penningtransaktioner från privatmänniskor i ett land till privatmänniskor i ett annat, när vår industri kan tillföra de stridande länderna varor, som de behöva och vara avnämmande av varor, som de vilja sälja, när vår handelsflotta kan förse dem med livsmedel och vad annat de behöva. Allt detta ha vi såsom neutrala rätt att göra; vår plikt är å andra sidan att göra det lika mot alla.

Men skola vi kunna fylla denna neutralitetsplikt, så är det också nödvändigt, att vi icke genom egen oförsiktighet, genom offentligt partitagande, ja även genom helt enskild hätskhet och obehärskade yttringar av sympati eller antipati väcka misstankar emot oss, att vår neutralitet endast är ett yttre sken, icke en inre drivande kraft. Den s. k.

Det er derfor, jeg vil have kvinden med i politik som i alt andet. Her er jordskjælv paa jordskjælv, her er fuldt af hidsighed og had. Vi trænger til en ny magt, vi trænger til den milde magt, som har lært sig taalmod i modgang og ofte i undertrykkelse; den magt, som har lært os at elske i barnekamret, ved sygesengen; den magt, som kan holde idealet fast, som kvinden har holdt det i sin svaghed, og har lært at tilgive, som hun kan tilgive, — vi trænger til hendes taalmodighed, barmhjertighed og til hendes klarsyn og renhed i følelsen. — Jeg forstaar ikke, at der er mænd, som ikke vil have hjælp, icke ser sig om efter hjælpen hos kvinden. Det kommer vist af, at de har vænnet sig til at se falskt paa kvinden, nemlig saaledes, som krigsmoralen bruger hende. De ser for lavt paa hende. Det er hende, som nu trænges, det er fredsmoralen, som skal flytte ind i vort liv med hende.

BJÖRNSTJERNE BJÖRNSON.

offentliga opinionen skapas av alla våra enskilda önskingar och stämmingar; den är mycket lättare skönjbar utåt än var och en av oss är böjd att tro, och på var och en av oss vilar därför ett rent personligt ansvar.

Hos intet samhällslager är säkerligen neutralitetsviljan starkare, önskan att kunna bevara neutraliteten djupare än hos kvinnorna. Hade statsmakterna detta år haft framsyntheten att giva oss det medborgerliga ansvar, vi så länge strävat efter, skulle Sveriges regering och riksdag i oss funnit ett säkert, pålitligt och ansvarsmedvetet stöd för sin neutralitetspolitik.

Man har icke givit oss detta medborgaransvar. Men i dessa dagar måste vi alla komma ihåg, att även om lagen och statsmakterna icke vilja erkänna oss såsom medborgare, så äro vi det ändå, lagen och statsmakterna till trots; ha vi icke det formella ansvaret hos dem som ha rätt att besluta, så ha vi i alla fall vår del av ansvaret för beslutens verkställande. Även vi äro med att bilda den offentliga opinionen, och den omständigheten att vår opinion icke kan ta sig uttryck i statshandlingar, får icke och skall icke förläda oss till att avskudda oss ansvars-känslan för vad denna opinion kan skapa av svårigheter för vårt land.

Vi veta, att de kvinnor, som stå i rösträttsrörelsens leder, som ha ett viktigt politiskt intresse och en uppodlad politisk ansvars-känsla, skola, alldeles oberoende av partiståndpunkt i övrigt, låna ett villigt öra till vår uppmaning att i dessa tider ålägga sig själva all den självbehärskning, all den försiktighet i ord och handling, som läget

Kvinnors uttalanden om kriget.

Genom den utländska rösträttspres-sen går en stark protest mot kriget, dess ödeläggande verkningar och dess undergrävande av kultur och civilisation. Rösträttens pionjärer göra sig samtliga till förespråkare för fredens idé, på samma gång de betona att det är genom kvinnorna detta ideal i framtiden skall kunna förverkligas.

Mrs Chapman Catt

påvisar i Jus Suffragii huru kvinnorna i alla krigförande länder förutom sitt eget arbete även villigt lagt männens arbete på sina skuldror. De ha varit den uppehållande kraften inom nationen. Amerikanska turister, som flytt från Frankrike undan krigets härjningar, berätta, att de överallt, på fält och gården, sett kvinnor fullborda det skördearbete som männen måst lämna ogjort och detta innan Viviani ännu utfärdat sin proklamation. Mrs Catt tillägger:

"Ginge en nation förlustig kvinnornas arbete på åkern, i fabriken och i den allmänna affärsrörelsen, försåge de inte hären med livsmedel och staten med penningar, skulle den aldrig kunna äga bestånd, vore också dess härar sammansatta av Alexandrar och Napoleon. Ytliga motståndare till kvinnans politiska rösträtt komma med det gamla utnötta argumentet, att kvinnorna icke kunna strida. De kunna strida och ha även bevisat det, men om de allmänt droge ut i krig, vem skulle då uppehålla nationen?"

kräver. Vi förstå att denna försiktighet är nödvändig för att bevara fosterlandets fred och välfärd. Fastän politiskt oansvariga är det vår plikt att göra allt vad på oss ankommer för att underlätta arbetet för dem, som i dessa dagar bära ansvaret för Sveriges öde.

Varför skulle de strida? Vi få tacka Gud att de inte mera allmänt än som sker, inställa sig vid fronten. Under de tysta, ensliga stunderna i hemmet lära de sig inse vidden av krigets ödeläggande verkningar på ett helt annat sätt än männen, och den dag skall komma, då alla världens mödrar resa sig som en och vägra att utlämna sina söner att bli skjutna eller slaktade för en monarks nycker eller för en nations falska hedersideal. Om man anser att en domstol är bättre vid ett avgörande än duellen man och man emellan, om man avgör inrikespolitiska frågor genom röstövervikt och inte genom inbördes strider, då är också internationella domstolar och lagförsamlingar bättre än krig. Det är rösträtt kvinnorna måste fordra om de skola kunna avskaffa krigets barbarism och låta den eviga freden härska."

Rosika Schwimmer

skriver i Jus Suffragii i en ledande artikel, som hon benämner "Den av mannen skapade statens bankrutt", bl. a. följande:

"I detta fasans ögonblick, hemskare än någon fantasi kan måla, anklaga vi såväl män som kvinnor. Alla äro vi skyldiga till och ansvariga för de flammor av hat som kanske skola förbränna de värden som millioner hjärnor och millioner händer varit med om att skapa, och måhända dödas i dessa dagar tusenden av de män, som voro utsedda att föra utvecklingen vidare. Alla äro vi medskyldiga, männen emedan de bevarat krigiskhetens ande genom seklerna och uppehållit den genom att organisera staten för stridsändamål. Vi kvinnor, emedan vi icke gjort allt vad vi kunnat för att bilda en motvikt till dessa ödeläggande maktfaktorer. Genom att vi varit alltför ödmjuka och tålmodiga och icke fordrat vår rätt att utöva inflytande på statens angelägenheter, ha vi försummat vår högsta plikt som mänsklighetens mödrar. Ännu större är vårt ansvar, därför att även vi anammat krigiskhetens ande och handlat i överensstämmelse därmed. Den ödeläggelse, som nu går över Europa, härrör av tron att makt går före rätt. Den europeiska tragedien är ett ohyggligt bevis för den absoluta bankrutten av mannens skapelse — staten. Även vi kvinnor ha vårt ansvar i denna bankrutt, emedan vi så länge varit undergivna och tålmodiga, att några ibland oss gripits av den manlighetens ande, som i våldet ser ett medel att kunna förbättra världen.

Kvinnor! När jag nu uppmanar er att undvika strid och splittring och hat, och i stället besvär er att samlas i en enda, stark, okuvlig begäran för kvinnans rätt att inverka på statens styrelse, så minns vad Bertha von Suttner en gång yttrade: 'Utan rösträtt och valbarhet kunna kvinnorna icke ändra de lagar och förordningar på vilka krig och militarism äro baserade, och jag är övertygad om, att när kvinnorna en

Damdräkter

Utföras verkligt förstklassigt under ledning av akademiskt utbildad tillskärare. OBS! Full garanti.
A.-B. Londoner Herr- & Damskrädderi-Etabl.
37 Drottninggatan, 1 tr.
A. T. 225 19. R. T. 67 13. (A. F. 1629).

LAGERSONS SKOMAGASIN

Jakobsgatan 18 - Fredsgatan 8

VASAS försäkringstagare äro samtidigt liv-, sjuk- och olycksfallsförsäkrade. VASAS försäkringsprinciper äro praktiska och moderna. VASA har agenter landet runt. VASA antager nya agenter, där sådana ej förut ännas.

Mer än 14000 kvinnor försäkrade i

SVENSKA LIF

Skandinavians största ömsesidiga livbolag.

gång fått rösträtt, skall det fredens mål, för vilket vi arbeta, snart vara förverkligat.

Må vi ta lärdom av den hårda läxan. Må vi lära oss inse, att allt vi göra för att förbättra villkoren för män, kvinnor och barn, är intet värt, så länge den mänskliga kulturen och civilisationen är uppbyggd på militarismens lösa sand och vilket ögonblick som helst kan blåsas bort av våldets stormvindar. I stället för den manliga staten, måste vi bygga upp den mänskliga, i vilken män och kvinnor ha lika del.

Mrs Despard

vänder sig i The Vote mot det upprörande talesättet, att kriget skulle vara något naturligt, då allt i naturen strävar att alstra, i stället för att tillintetgöra. Och hon varnar för den andliga fara, som kan bli ännu mera ödesdiger än den materiella, nämligen att kriget skall verka i den riktningen, att våldet och makten förhållas och att människor i sin nationella hänförelse glömma att mänskligheten bör vara ett enda stort broderskap och att den skada, som tillfogas den ena nationen, även måste inverka på de andra.

"Se hur det är nu!" utbrister Mrs Despard, vi ha högmodats över vår upplysning, vår utveckling och våra demokratiska principer. Och nu, när vi bäst skulle behöva demokratin, så finna vi den ingenstades. På några få självhärskares bud har Europa blint kastat sig in i kriget. Den andliga faran är större än den materiella. Många skulle säga, att vad mänskligheten i första rummet behöver, är fred, men låt oss komma ihåg, att om vi inte låta förnuftet, rättfärdigheten och friheten härskas, så är freden endast till ringa båtnad och allt vad nationerna fått offra, fruktlöst. Det är själva krigiskhetens anda, som måste utrotas ur människosinnet, om vi skola få en varaktig fred. Till kvinnor av alla nationer borde vi säga: Händelserna ha visat, att den fysiska styrkans ideal har spelat ut sin roll. Ni, som äro pionjärer, ha för länge sedan insett detta. Handla nu på basis av denna erkänsla. Under ert arbete för de oskyldiga som nu lida under krigets förbannelse, så minns, att ni alla sluta er tillsammans under rösträtts fanor, övertygade om att staten aldrig kan bli vad den bör vara, förrän kvinnorna få medbestämmanderätt i dess styrelse. Öppna edra ögon för den sanningen, att nationernas liv varken är beroende av diplomater eller politici, inte heller av kejsare och kungar, utan av arbetande män och kvinnor. Om dessa hålla fast samman, kan det, måhända i en snar framtid, lyckas dem att avskaffa kriget."

En massdemonstration mot kriget.

Invánarna i New York fingo den 29 aug. vara vittne till en massdemonstration av kvinnor mot kriget, som väl torde vara den största i sitt slag världen hittills skadat. En procession av inemot 2,500 kvinnor av olika åldrar, samhällsställning och nationalitet tågade nämligen i procession genom New Yorks gator. Alla voro svartklädda. Processionen företräddes av ridande polis, och kring den stora fanan, försedd med en duva och ordet "Fred" i stora, gylene bokstäver, fylkades flera kända kvinnor, bland vilka märktes Mrs Florence Woolston, redaktör för The Woman Voter. Processionen gjorde ett mycket starkt intryck på åskådarna och allt försiggick med den största ordning.

Zenegin Viktigt o. erkänt läkemedel för

Lungsiktiga o. Bröstsvaga.

Försäljes å alla svenska apotek.
Pris Kr. 7:50 pr flaska om 800 gr

Örtextraktfabriken Zenegin, Stockholm.

Behöva vi rösträtt?

Av fl. dr. Gulli Petrini.

Riksdagens Första kammare har ånyo avslagit Liberala samlingspartiets motion om rösträtt för kvinnor på samma villkor som för män, och detta på ett sätt som sannoligen icke kan komma oss att känna att frågan fallit framåt. Men den tydliga nonchalans, varmed Första kammarhögern ansåg tillståndigt att behandla denna fråga, och det sätt varpå frågor som gälla kvinnornas rätt i allmänhet handhaves i riksdagen, borde dock vara en maning till väckelse för alla kvinnor.

Professor Fahlbeck sade en gång i Första kammaren, vid rösträttsdebatten 1909, "att just de frågor som mest intressera kvinnan såsom nykterhetslagstiftningen, vården om försummade barn o. s. v. blivit föremål för en behandling i den svenska riksdagen och ett intresse, som jag tror icke skulle ha varit större om kvinnor varit med. Framför allt tror jag icke att behandlingen blivit förståndigare". Man kan undra om ens någon högerprofessor i Första kammaren i denna dag skulle våga sätta ett dylikt betyg åt sig själv och sina kamrater.

Nykterhetsreformen har fallit på Första kammarhögens motstånd, framför allt därför att denna omöjligt ville gå med på det lokala vetot, som skulle givits åt varje myndig medborgare, man eller kvinna lika röst, när det gällde försäljningen av rusdrycker.

Och hur är det med de andra frågor, som särskilt beröra kvinnorna? Vi ha en skyddslagstiftning, som förbjuder kvinna som fött barn att användas i industriellt arbete de sex första veckorna efter barnsörden; men det samhälle, som förbjuder henne att arbeta har icke sört för hennes och barnets uppehälle under denna tid — annat än möjligen genom fattigvården, som hon dock icke gärna anlitar av fruktan att komma under dess husbondevälde. För några år sedan var det meningen att avhjälpa denna brist genom obligatorisk moderslappförsäkring. En kommitté tillsattes för ändamålet, men som männen tydligen ansågo sig vara specialister i moderskapets förhållanden, insattes ingen kvinna i denna kommitté. Resultatet var också att dess förslag blev sådant, att de i industriellt yrke anställda kvinnorna förklarade, att en sådan lag skulle stjälpas dem mer än den hjälpte dem. Kritiken från kvinnohåll blev denna gång så grundlig att regeringen inte ville lägga fram förslaget. Visserligen kom den i stället med en proposition om statsunderstöd till sjukkassor, som ville tillförsäkra sina medlemmar ett visst understöd i händelse av moderskap, och denna lag antogs av riksdagen, men då sjukförsäkring icke är obligatorisk, så kvarstår missförhållandet till största delen ännu.

Vilken uppfattning ännu kan göra sig gällande på vissa håll inom Första kammaren, när det gäller nödställda mödrar, framgick vid årets riksdag vid behandling av en motion av hr Steffen om skrivelse till k. m:t om utredning angående bättre vård i vissa fall åt barnsängskvinnor jämte nyfödda barn. Utskottet hade tillstyrkt en skrivelse i berörda syfte och den beslöts också av båda kamrarna, men i Första kammaren först efter en egendomlig debatt. Hr von Mentzer ville visserligen av barmhärtighetsskäl inte motsätta sig klämman i beslutet, men ville utsluta en del av motiveringen, däri utskottet uttalade, att det icke ansågs

den farhågan berättigad, att en bättre vård av ogifta mödrar och deras barn på ett obehörigt sätt skulle premiera de fria förbindelserna, utan att samhället var i stort behov av de barn, som födas, och hade förpliktelse att sörja för en bättre vård såväl av dem som deras mödrar. Mot detta resonemang uttalade sig nu hr v. Mentzer på följande sätt: "Här skulle sålunda riksdagen uttala sig för att samhället är i stort behov av de individer som födas, oberoende av dessa individers ställning i övrigt. När jag läser detta, kan jag icke glömma den höga lag, som är uttalad i de orden, att Gud utkräver fädernas missgärning på barnen. Den sanningen har blivit erkänd på andra områden och kan icke heller förnekas på detta område, vare sig från vetenskapligt eller från annat håll. Ihågkommande denna sanning kan man bestämt med skäl fråga, huruvida det såsom utskottet förmenat kan med säkerhet sägas, att samhället är i behov av de individer, som födas d. v. s. även av dem, vilka i många fall uppenbarligen äro hemfallna under den av mig berörda högre lagen. Vidare kan jag för min del icke vara med om att med säkerhet säga, att samhället har förpliktelse att på bästa sätt sörja för mödrar i fria förbindelser." Till kammarens heder må dock sägas, att den icke godtog denna småländska tillämpning av kristendomen, utan godkände utskottets motivering.

Kvinnorna ha också av männen välsignats med en skyddslagstiftning, som förbjuder kvinnligt nattarbete i industriellt yrke. Även denna lag framkallade livliga protester från dem den gällde, men antogs av riksdagen emot deras önskan. De som blevo lidande härpå voro framför allt de kvinnliga typograferna, som miste sina jämförelsevis väl avlönade platser, utan att man brydde sig om, vad de kunde skaffa sig för annat arbete. Däremot när det under sockerstriden i riksdagen anmärktes, att den förändrade sockerskatten, skulle kunna medföra, att en del fabriker måste läggas ner och arbetarna således bli utan arbete, så svarades det, att det naturligtvis var regeringens skyldighet att understödja dessa och förhjälpas dem till nya anställningar, men något sådant avhordes inte alls, när det gällde kvinnor, som blevo brödlösa genom lagen mot nattarbete. Kvinnor kan man således ogenerat kasta ut på gatan genom att påtvinga dem skyddslagar, som de aldrig begärt, utan att ens skydda dem vid övergången, men med sockerarbetare får man ju vara försiktigare. De ha en röstsedel att hämnas oförrätter med. (Forts.)

Glöm ej

kvartalsprenumerationen å Rösträtt för Kvinnor (se R. f. K. N:o 18). Låt ej världshändelserna helt förlama intresset för rösträttsarbetet, som nu mera än någonsin behöver alla goda krafter. Ingen tid har så som den närvarande visat nödvändigheten av kvinnornas medverkan i statens styrelse och i värvandet om nationens liv.

Upp till arbete för kvinnornas medborgarrätt genom att öka medlemsantalet i våra föreningar och genom att öka prenumerantantalet å vår tidning — de enda medel som för närvarande stå oss till buds.

Rösträtt för Kvinnor 4:de kvartalet 30 öre; helår 1 kr. Prenumeration å posten.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co Sveriges äldsta, största o. bäst renommerade specialaffär i

Kungl. Hofleverantör

Rikst. 4 29 Fredsgatan 3, Stockholm. A. T. 50 48 Prover t. landsorten skändas gratis o. franco.

Siden- & Ylle-Klädningsstyger

RING ANTON BRODÉNS JURIDISKA BYRÅ Utför alla Juridiska o. PRIVAT, DETEKTIVA uppdrag diskret fort och billigt.

Allm. Telefon 201 68

68 VASTERLÄNGGATAN 68, STOCKHOLM.

Ingen säd och potatis till brännvinsbränning.

De stora kvinnoorganisationerna uppvakta regeringen.

På initiativ av Vita Bandet har till statsministern överlämnats följande skrivelse:

Under de allvarliga tider och exceptionella förhållanden, som det nu pågående kriget framkallat även i vårt land, känna vi det som en bjudande plikt att framhålla nödvändigheten av att i tid åtgärder vidtagas för att i möjligaste mån söka förekomma nöd och ekonomiska svårigheter.

Då en av krigets konsekvenser, en avsevärd stegring av livsmedelsprisen, drabbar alla svenska hem, men givetvis bittrast de mindre bemedlades, då en annan av krigets följder, reducerade löner eller ofrivillig arbetslöshet, än ytterligare kommer att försvaga hemmens ekonomi, vartill bidrager den genom årets torra mågenstades i vårt land klens skörden och då importmöjligheterna dessutom äro ovissa, finna vi kvinnor det i hög grad bedrövligt, att ens minsta kvantitet av till människoföda dugliga livsmedel, spannmål och potatis, förvandlas till ett farligt, i varje fall onödigt, njutningsmedel — brännvin.

Av k. kontrollstyrelsens officiella statistik framgår, att under sistförflutna tillverkningsår ej mindre än 23,516,492 kg. spannmål och 177,200,000 liter potatis använts såsom råvara vid brännvinstillverkningen.

Då härtill kommer att folkets värnkraft försvagas genom brännvinsbruk, hemställa vi i de många svenska hemmens namn, att Eders K. M:t täcktes i den allmänna välfärdens intresse besluta att säd och potatis, användbar till människoföda, icke må till brännvinsbränning i riket under tillverkningsåret 1914—1915 nyttjas.

För Vita Bandet

Tora Fries.

För Fredrika-Bremer-Förbundet och

Kvinnornas uppbåd

Agda Montelius.

För Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt

Signe Bergman.

För Socialdemokratiska kvinnoklubbens

V. U.

Agda Östlund.

För Sveriges K. F. U. K.

Anna Roos.

Kvinnornas uppbåd

som i huvudstaden på ett så effektivt sätt upptagit hjälparbetet, har även sträckt sina förgreningar till landsorten. Genom de cirkulär som centralorganisationen tillställt olika personer och föreningar har intresset för saken väckts, och filialer ha bildats i anslutning till det i Stockholm uppgjorda arbetsprogrammet. Det är kvinnor av alla samhällsklasser och alla partier, som ställt sin arbetskraft till Uppbådet förfogande, och de olika kommittéerna äro i livlig verksamhet. På flera ställen är det styrelsen i F. K. P. R., som tagit initiativet till Uppbådet bildande och dagligen inflyta brev, meddelanden och förfrågningar från olika delar av landet. Moderföreningen sörjer alltjämt för att genom nya cirkulär och uppmaningar hålla intresset levande. De platser, där Kvinnornas uppbåd redan organiserats och trätt i verksamhet äro följande: Arvidsjaur, Borås, Göteborg, Karlshamn, Karlstad, Krylbo, Sundsvall, Södertälje, Valdemarsvik, Vetlanda, Västerås, Ulricehamn och Östersund.

Äkta makar!

Försumma icke inbördes testamente! Uppsättes för Kr. 5.—. Råd och upplysningar Kr. 2.— å

JOH. J:SON CARLOS ADVOKATBYRÅ Ad. Fredr. Kyrkogata 15. Telefoner. Exam. jurister

Var skall man få ett gott kaffe!

Nykterhetskaféet & Konditoriet

S:t Eriksgatan 30. Allm. Tel. 237 28.

Obs! Enskilda rum finnas för komitéer och sällskaper.

"Pioneers! O pioneers!"

ELIZABETH BLACKWELL: Pioneer Work in Opening the Medical Profession to Women. Introduction by Millicent G. Fawcett. Everyman's Library, edited by Ernest Rhys. London, J. M. Dent & Sons. 236 pp. 1 sh.

Alla de som deltog i den internationella rösträttskongressen i Stockholm 1911 kunna säkert när som helst i sina öron återkalla det starkt vibrerande patos, varmed Ethel Snowden från Royals altan utslungade ovanstående slutfras — omkvädet i en dikt av Walt Whitman — i sitt hälsningstal från Englands kvinnor. Det känns också som en snabb hopkoppling av sympatiska länkar att återfinna den patetiska invokationen, i några citerade strofer ur det poem där den hör hemma, på första sidan av den innehållsrika lilla bok, som även den inspirerar och värmer nästan som en personlig hälsning från anglosachsiska kvinnor på båda sidor om Atlanten.

Elizabeth Blackwell, f. 1821 i England och i tidiga år med sin familj utflyttad till Amerika, var den första kvinna, som i Amerika lyckades skaffa sig tillträde till medicinska universitetsstudier och avlägga medicinsk examen. Hon var också den första kvinna, som i England (år 1858) blev vederbörligen inregistrerad som läkare. Vilka fonder av mod, tålmod och aldrig sviktande tro det krävdes för att bli "den första", därom vittnar hennes "Pioneer Work" övernog. Sannerligen, hon fick andligen talat vada över strida strömmar och färdas över en tredubbel kedja av berg, alldeles så som hon bokstavligen gjorde detta år 1845, då två av hennes bröder skjutsade henne från Ohio genom Kentucky över Alleghanybergen till en skola i Nord-Karolina, där hon som lärarinna i musik skulle börja förtjäna ihop det nödvändiga studiekapitalet. Platsen var vald med hänsyn till att skolans rektor var en f. d. doktor, under vars ledning hon hoppades kunna börja studera medicin. Från denna start går Elizabeth Blackwell stadigt mot sitt mål, gent emot så många tvivlares och fördömares "omöjligt", sättande sitt eget obeckviktiga trosvissa "ske alltså!"

Hon anger själv året 1869, då hon flyttade tillbaka till England, som den tidpunkt då genombrottet var gjort i Amerika: universitetet, institutioner och allmänna opinionen öppna för "the woman physician". Det hade, i synnerhet i början, varit hårda år, fulla av strävsamt, motigt arbete, penningbekymmer och umbäranden, men nu växte skörden, inte bara i Amerika, utan även i England.

Det personliga är det högsta även i denna historia om kvinnligt föregångsarbete. För all del, ära vare de torraste protokoll, som redogöra för invunna mil på kvinnosakens steniga stråt, men nog kunna de råka vara lite led samma. Elisabeth Blackwells så att säga medicinska självbiografi med alla sina intima brev och dagboksutdrag är däremot en rolig och förtjusande bok. Dess författarinna var inte bara en ovanligt verksam människa, en sällsynt vilja och karaktär, med det varmaste, renaste hjärta och det ädlaste uppsåt, hon var tydligen också mycket av ett soligt och muntert söndagsbarn, som njöt vad livet bjuder, stort som smått, och såg både med en konstnärs och en humorists ögon. Hon tillhörde en stor begåvad syskonkrets, som med liv och själ deltog i det religiösa, politiska och sociala livet i den tidens Amerika, särskilt kvinnorrörelsen och

Kvinnorösträtten i huvudstadens valrörelse.

Vännerna av kvinnornas medborgarrätt hava icke utan grämlöse sett, hur denna stora fråga skjutits åt sidan i årets valrörelse. Undantag härifrån ägde dock rum på de frisinnades stora möten i Stockholm söndagen den 20 september. På Auditorium yttrade hr Staaff i detta sammanhang:

"Är inte högerpartiets ställning till frågan om kvinnans rösträtt, även den ett tecken på ett utslag av dess brist på hänsyn till rätt och dess benägenhet att tro samhället bäst och säkrast fotat på makt? Ja, har icke oförbehållsamt uppställt den teorien att statsnyttan ensam borde giva utslaget — nämligen statsnyttan uttolkad av högern såsom staten-oraklets självskrivne överstepräst? Liksom om statsnytta någonsin kunde helt skiljas från rättvisa! Liksom om icke dessa två ägde ett inre oskiljaktigt sammanhang!"

På aftonens möte i Södra realläroverket, där hr Berg var huvudtalare, hade tillfälle beretts en kvinna att själv föra kvinnornas talan. Fru Anna Wicksell upptog här till behandling fredssträvandena och kvinnans rösträtt. Efter en mera ingående redogörelse för det internationella fredsarbetet yttrade talarinnan:

"Stora uppgifter uppställa sig i sådant fall, inte minst för de små folken, uppgifter som i arbetet på deras förverkligande ha plats för kvinnorna såväl som för männen. Men kvinnornas fulla deltagande förutsätter medansvarighet, det vill säga rösträtt. Bittert måste de svenska kvinnorna känna sin rösträttsfrågas öde vid denna riksdag, bittert framförallt med tanke på den mängd av kvinnofrågor som ligger före just den närmaste tiden: frågorna om ny äktenskapslagstiftning, om reglementeringen, om kvinnans tillträde till statens ämbeten, om moderskaps- och sjukförsäkring. I alla dessa frågor, på det närmaste berörande deras intressen, måste kvinnorna stå utanför arbetet och avgörandet. Sannerligen, det finns skäl att skynda på med deras rösträtt!"

Icke heller hrr Edén och Löfgren försummade kvinnorna i sina valtal. Den senare efterlyste kvinnorösträtten i föreningen Frisinnade försvarsvänners valprogram.

negerfrigörelsen. En av bröderna, Henry Blackwell, var gift med en av pionjärerna i den amerikanska kvinnliga rösträttsrörelsen Lucy Stone. Systemen Emily Blackwell blev också medicine doktor. Under hela sitt liv stod Elizabeth Blackwell i livlig kontakt med framstående människor, och hennes "Pioneer Work" är intressant genom den mängd av kända elitnamn, som förekomma där. Särskilt trädde hon under sin senare vistelse i England i förbindelse med de sociala reformatorerna och anslöt sig till de s. k. kristna socialisterna. Genom föredrag, författareskap och personlig propaganda kämpade hon oförtrutet för samhällets och rasens radikala hygienisering och tog under 17 års tid en verksam del i den engelska kampen mot prostitutionens reglementering.

"Pioneer Work" utkom i en första upplaga 1895 och har sedan dess, som mrs Fawcett säger i sitt företal, varit "känd och älskad av några få. Men världen har gått ett långt stycke framåt sedan 1895, och där den då bara fann en uppskattande läsare, borde den nu finna tusen". Säkert skall var och en som läser den glädjas åt den värmande beröringen med en ovanligt livsalkande, livsduglig och livgivande ande.

Det vore önskvärt att boken snart funne en översättare, som ville göra den tillgänglig för en större allmänhet även i vårt land. X.

Föreningsmeddelanden.

Mora F. K. P. R. hade söndagen den 7 sept. sammanträde i ordenshuset. De närvarande hälsades välkomna av fru Karin Holst, varpå hr P. Holst höll ett kortare anförande, vari framhölls hurusom kvinnorösträttsfrågan vunnit alltmåra förstälse inom skilda politiska läger. Hemmansägaren Gustaf Andersson i Rasjön, uppträdde därefter och talade om de dagspolitiska frågorna med särskilt betoning av kvinnorösträtten. I den därpå följande diskussionen yttrade sig flera talare.

Stenstorps F. K. P. R. hade tisdagen den 15 sept. sitt första höstsammanträde, varvid styrelseval förrättades. Till ordf. och centralstyrelsemedlem valdes fröken Ester Svensson, vice ordf. fru Hilda Ahlenius, sekr. fru Eugenie Dimberg, vice sekr. fröken Evy Möller, kassaförvaltare fröken Anna Persson, styrelsesuppleanter fröken Mia Bengtsson och fru Emma Wijk. Till centralstyrelsemedlem utsågs fru Julia Rydström. Revisorer blevo fröknarna Mia Bengtsson och Inez Larsson. Föreningen anordnade några dagar före sitt sammanträde en anslående fest i sekreterarens hem, varvid den dåvarande ordf. och vice ordf. fru Julia Rydström och fröken Julie Kjellberg, som båda avflytta från orten, hyllades med tal och blommor. Till fru Rydström överlämnades även från föreningen en minnesgåva.

Stockholms länsförbund

hade lördagen den 19 september årsmöte å Rösträttsbyrån i Stockholm under fru Alma Lénströms ordförandeskap.

Med anledning av de oroliga tiderna hade man avstått från tanken att anordna ett större möte i någon annan stad. Sedan styrelse- och revisionsberättelserna upplästs, beviljades arbetsutskottet full ansvarsfrihet för det gångna året.

Till medlemmar i arbetsutskottet omvaldes alla de förut fungerande och till de tre suppleanterna utsågos fröken Ada Molin, Tumba, fröken Elsa Stenmark, Norrtälje, och fröken Edith Karlsson, Vaxholm.

Till revisorer utsågos fruarna S. Lemoine, Järna, och H. Almgren, Södertälje, och till suppleanter fröknarna Hilda Petterson, Järna, och Anna Andersson, Södertälje.

Mötet beslöt att anslå högst 30 kr. till prenumerations å Rösträtt för Kvinnor, sista kvartalet, att utdelas gratis inom de olika föreningarna.

Bergman-Osterbergska samhällskurserna.

De oroliga tider, uti vilka vi leva, ha sträckt sina verkningar även till våra samhällskurser. Det var nämligen planerat kurser i höst uti Jämtlands och Södermanlands län. De ha nu måst inställas, emedan man fruktade att landsbefolkningen icke skulle ha tid eller intresse för samhällskurserna, dels på grund av att mycket ökat arbete kommit på kvinnornas lott genom männens mobilisering, dels och genom att alla tankar och sinnen äro upptagna av världshändelserna.

En kortare kurs på en månad kommer dock till stånd i östra delen av Jönköpings län, under ledning av fröken Emma Aulin. Man har även hopp om att kunna ordna några föreläsningsturnéer med samhällskursens ledare i år, fröken Valborg Bergström, som talare. E. P.

Stadsfullmäktige i Uppsala

tillsatte vid sitt senaste sammanträde Arbetslöshetskommitté för Uppsala stad och på förslag av stadsfullmäktiges vice ordf., häradsförvaltare J. von Bahr, som är utsedd till ordf. i kommittén, valdes till ledamöter av densamma bl. a. fru Ellen Hagen och fru Hélène Angström.

Kvinnornas rösträttsfråga inför Första kammaren 1914

är titeln på ett nytt flygblad, utgivet av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt, och som förtjänar den största möjliga spridning såväl inom som utom rösträttsföreningarna. Hela den i flera avseenden mycket märkliga debatten återfinnes här in extenso, och utgör den allra bästa agitationsskrift, som man över huvud kan önska sig. Rekvireras genom Rösträttsbyrån, 6 Lästmakaregatan, Stockholm. Pris 10 öre pr ex. och 4 kr. pr 50 ex.

Advokattfirman ÅKERBERG och SCHRÖDER
Luntmakaregatan 7 (hörnet av Kungsg.) Stockholm.
FAMILJERÄTT
(Arvs- och Äktenskapstvister, Boskillnader Testamenten) samt övriga juridiska uppdrag.
FERM EXPEDITION. MODERAT ARVÖDE.

DAMER! SEN HIT!

Fru Östman-Kaldén öppnar den 1:sta Sept. i sitt hem, Frejg. 21, III tr., tillklippnings- och approvningsbyrå för all vad till barn- och damkläder hör. För damer som vilja se sina kläder själva eller som använda sig av hemsömmerskor bör byrån bli till verklig nytta. Byrån är öppen alla dagar med undantag av Lörd. från 10 f. m. till 8 e. m., dessutom Tisd. och Fred. mellan 7-9 e. m.
Vidare upplysningar pr Telefon Allm. 10131.

KLARA EXPRESSBYRÅ
(Innehavare: C. A. Rydberg)

Stora Vattugatan 11

Ombesörjer packningar o. flyttningar såväl inom huvudstaden som till o. från landsorten. Transporterar planon, res- o. fraktgods. Befordrar brev o. paket m. m. Ombesörjer förtullningar.

OBS! Förstklassig sjukbår och sjukstol. OBS!

Full garanti för anförtrodda uppdrag. Mångårig praktik.

Van och pålitlig personal.

Telefoner till byrån: Riks 6667, Allm. 6292. Telefoner till bostaden: Riks Huddinge 57, Allm. Huddinge 95.

Skräddare och Sömmerskor

erhålla såväl teoretisk som praktisk undervisning i tillskränning i Damgarderoben vid att hämvända sig till **A. BERGKRANTZ, Barnhusgatan 6, 1 tr. ö. g.** Tel 230 82.

OBS. Kursen kostar 50 kr.

Svenska Bokföringsbyrån

Wasagatan 52, 1 tr. Kontorstid 10-2 e. m. Åtager sig förande av lagenliga räkenskaper efter nytt, dubbelt bokf-system för handel, industri, hantverk, lantbruk m. fl. fr. 2 kr. pr mån. **BOKSLUT, REVISIONER** och deklarationer utföras raskt till moderata pris. **UPPLÄGGER BOKFÖRINGAR** för alla branscher efter moderna, arbetsbesparande metoder. **LÄMNAR RÅD** i bokföringsarbete.

Kappor, Promenaddräkter, Klädningar & Barnkläder

förfärdigas. Välsittande, gott arbete och billiga priser. OBS! Promenaddräkter — efter beställning från 45 kronor. — **Lovisa Lundgren** Engelbrektsgatan 12 Allm. Tel. Ö. 6400.

E. Hults Kvinnliga Utbildningsskola

(f. d. Villa Hult, Kneippbaden)

börjar den 1:sta Februari. Ämnena äro Husmoderskurs med enklare och finare matlagning. Skicklig kokkur undervisar i den finare matlagningen. Examinerad lärarinna i den enklare samt i teori. Övriga ämnena äro Sång, Musik, Målning, Språk (infödda lärarinnor), Konstslöjd, Kläd- och Linnesömnad, Handarbeten, Samaritkurs. Alla ämnena äro valfria. OBS! Den enda skola i Stockholm med helpension och där eleverna samtidigt ha ett gott hem. Unga flickor, som skola vistas i Stockholm, mottagas i helpension. Skolan är inrymd i ett nytt modernt hus invid Strandvägen. Begär prospekt, vari utförliga upplysningar lämnas och där referenser av föräldrar till från skolan utgångna elever finnas intagna.
Adr. E. HULTS KVINNliga UTBILDNINGSSKOLA, Artillerig. 6, 2 tr., Stockholm. R. T. 11886. A. T. 28940.

